

Żyjemy w dziwnych czasach. Nigdy wcześniej nie było tyle informacji, tyle ogłaszanych praw, tyle opinii krążących w każdej sekundzie... a jednak człowiek rzadko miał tak wielki problem z braniem odpowiedzialności. Winę zrzuca się na system, wychowanie, politykę, gospodarkę, dzieciństwo, media społecznościowe, a nawet genetykę. Wszystko wydaje się tłumaczyć nasze działania... oprócz nas samych.

Chrześcijaństwo jednak, od swoich najgłębszych korzeni, naucza czegoś radykalnie odmiennego: człowiek jest wolny i właśnie dlatego jest odpowiedzialny.

Odpowiedzialność nie jest ciężarem wymyślonym przez religię po to, aby kontrolować ludzi. Jest bezpośrednią konsekwencją ludzkiej godności. Bóg nie stworzył robotów ani marionetek. Stworzył osoby zdolne kochać, decydować, być posłuszne, budować albo niszczyć. A każda autentyczna wolność niesie ze sobą moralną odpowiedzialność.

W gruncie rzeczy całe życie chrześcijańskie można by streścić w jednym pytaniu: **co robię z wolnością, którą dał mi Bóg?**

Ponieważ każda decyzja pozostawia ślad. Każde zaniedbanie ma konsekwencje. Każdy czyn coś buduje albo niszczy w nas i w innych.

Dzisiaj dużo mówi się o prawach, ale bardzo mało o obowiązkach. Dużo o autonomii, ale mało o odpowiedzialności. Dużo o dobrym samopoczuciu, ale mało o czynieniu dobra.

A jednak Pismo Święte mówi bardzo jasno:

„Tak więc każdy z nas o sobie samym zda sprawę Bogu.”
— Rzymian 14,12

Te słowa są wstrząsające. Nie jest powiedziane, że odpowiemy za to, co robili „wszyscy inni”. Nie będziemy odpowiadać za kulturowe mody ani za zbiorowe wymówki. Każda dusza stanie osobiście przed Bogiem.

Odpowiedzialność nie jest więc jedynie pojęciem moralnym. Jest rzeczywistością duchową.

Odpowiedzialność: święty ciężar wolności

Odpowiedzialność rodzi się z wolności. Tylko ten, kto jest wolny, może być odpowiedzialny. Zwierzę działa instynktownie; człowiek działa poprzez wybór. W tym tkwi zarówno wielkość, jak i dramat naszej ludzkiej kondycji.

Bóg chciał, aby nasze decyzje miały prawdziwą wartość. Dlatego nasze czyny mogą być cnotliwe albo grzeszne, szlachetne albo nikczemne, święte albo niszczące.

Odpowiedzialność obejmuje trzy wielkie rzeczywistości:

- dobre lub złe użycie wolności;
- obowiązek zdania sprawy ze swoich czynów;
- istnienie moralnych konsekwencji.

Współczesna kultura często ogranicza odpowiedzialność jedynie do sfery prawnej. Dopóki coś nie jest nielegalne, wydaje się akceptowalne. Jednak moralność chrześcijańska idzie znacznie dalej. Istnieją czyny, które być może nigdy nie zostaną ukarane przez ludzkie sądy, a mimo to głęboko ranią duszę i szkodzą społeczeństwu.

Przedsiębiorca może wyzyskiwać pracowników, nie łamiąc formalnie prawa. Dziennikarz może manipulować bez trafenienia do więzienia. Polityk może nieustannie kłamać bez konsekwencji prawnych. Ojciec może emocjonalnie porzucić swoje dzieci, nie będąc sądzonym przez trybunał.

Ale Bóg widzi.

I sumienie również.

Odpowiedzialność w Biblii: od Księgi Rodzaju aż po Chrystusa

Już od pierwszych stron Pisma Świętego pojawia się ta rzeczywistość.

Kiedy Adam i Ewa grzeszą, Bóg pyta:

„Gdzie jesteś?”
— Rodzaju 3,9

To pytanie nie jest geograficzne. Jest moralne. Bóg wzywa człowieka, aby odpowiedział za swoje czyny.

Ale natychmiast pojawia się ten sam mechanizm, który do dziś dominuje ludzkość: ucieczka od odpowiedzialności.

Adam oskarża Ewę.

Ewa oskarża węża.

Nikt nie chce w pełni przyjąć swojej winy.

I tak świat działa nadal.

Grzech pierworodny nie tylko zranił naszą naturę; osłabił również naszą zdolność uznawania własnych błędów. Upadły człowiek nieustannie ma tendencję do usprawiedliwiania samego siebie.

Chrystus natomiast przyszedł przywrócić prawdziwego człowieka. I jedną z najbardziej imponujących cech Jezusa jest właśnie Jego absolutna odpowiedzialność wobec woli Ojca.

Jezus Chrystus nie żył, szukając wymówek. Żył w posłuszeństwie.

„Ojcze, nie moja wola, lecz Twoja niech się stanie.”
— Łukasza 22,42

W Getsemani widzimy doskonały wzór odpowiedzialności duchowej: przyjąć obowiązek nawet wtedy, gdy kosztuje krew.

a) Odpowiedzialność: zapomniana cnota

Odpowiedzialność polega na właściwej odpowiedzi na obowiązki, jakie mamy wobec Boga, wobec innych ludzi i wobec własnego sumienia.

Nie zależy ona jedynie od tego, co „czuję” albo „myślę”. Prawda moralna nie zmienia się pod wpływem emocji.

Żyjemy w kulturze głęboko sentymentalnej. Wielu ludzi uważa, że coś jest dobre tylko dlatego, że sprawia im dobre samopoczucie. Ale dobro nie zależy od stanów emocjonalnych.

Prawda jest obiektywna.

Dobro istnieje nawet wtedy, gdy mi się nie podoba.

Zło pozostaje złem, nawet jeśli miliony ludzi je aprobują.

Dlatego odpowiedzialność wymaga dojrzałości. Oznacza przyjęcie, że nie jesteśmy centrum wszechświata i że nasze decyzje mają realne konsekwencje.

Chrześcijaństwo nie infantylizuje człowieka. Wzywa go do wzrastania.

Święty Paweł pisze:

„Gdy byłem dzieckiem, mówiłem jak dziecko... lecz gdy stałem się mężczyzną, wyzbyłem się tego, co dziecięce.”

— 1 Koryntian 13,11

Spółeczeństwo niedojrzałe szuka natychmiastowej przyjemności i ucieka od obowiązku. Spółeczeństwo dojrzałe rozumie, że prawdziwa wolność wymaga ofiary, dyscypliny i prawdy.

Odpowiedzialność: wielki cichy egzamin naszej duszy w społeczeństwie, które przestało odpowiadać | 5

Współczesny kryzys odpowiedzialności

Dziś przeżywamy głęboki kryzys odpowiedzialności na wielu poziomach:

1. Odpowiedzialność osobista

Wielu ludzi przestało kierować własnym życiem. Żyją reagując na impulsy, emocje i chwilowe pragnienia.

Wini się wszystko oprócz osobistego grzechu.

2. Odpowiedzialność rodzinna

Rodzice nieobecni emocjonalnie.

Dzieci wychowywane bez granic.

Małżeństwa niszczone przez egoizm.

Rodzina cierpi, gdy zanika poczucie obowiązku.

3. Odpowiedzialność polityczna i społeczna

Liderzy szukający popularności zamiast prawdy.

Media manipulujące emocjami.

Instytucje niezdolne do ochrony dobra wspólnego.

4. Odpowiedzialność duchowa

Być może najgorszy kryzys ze wszystkich.

Wielu ludzi przestało czuć się odpowiedzialnymi za swoją duszę. Żyją tak, jakby Bóg nie istniał i jakby nigdy nie mieli zdać sprawy.

Ale Chrystus ostrzegł jasno:

„W dzień sądu ludzie zdadzą sprawę z każdego bezużytecznego słowa, które wypowiedzieli.”

— Mateusza 12,36

---

b) Odpowiedzialność osobista: każda dusza odpowie za siebie

Istnieje odpowiedzialność, której nikt nie może wziąć za nas: odpowiedzialność osobista.

Każdy człowiek musi odpowiedzieć za swoje czyny.

To wydaje się oczywiste, a jednak dziś ta prawda jest nieustannie rozmywana. Żyjemy otoczeni tak silnymi wpływami zbiorowymi, że wielu ludzi zaczyna wierzyć, iż nie są naprawdę odpowiedzialni za to, co robią.

„Wszyscy tak robią.”

„To normalne.”

„Społeczeństwo się zmieniło.”

„Każdy ma swoją prawdę.”

Ale Ewangelia nigdy tak nie mówi.

Ludzkie sumienie pozostaje osobiste.

Każdy mężczyzna i każda kobieta staną indywidualnie przed Bogiem.

Odpowiedzialność zawiniona

Odpowiedzialność osobista może być zawiniona, gdy istnieje zaniedbanie, wygodnictwo, zaniechanie lub moralne lenistwo.

Grzeszymy nie tylko czyniąc zło.

Grzeszymy również przez zaniedbanie dobra.

To jedna z wielkich duchowych prawd zapomnianych przez nasze czasy.

Wielu uważa, że wystarczy „nikomu nie szkodzić”. Ale Ewangelia wymaga o wiele więcej.

Grzech zaniedbania pojawia się z wielką siłą w Sądzie Ostatecznym:

„Byłem głodny, a nie daliście Mi jeść.”
— Mateusza 25,42

Nie zostali potępieni za kradzież.

Ani za zabójstwo.

Lecz za brak miłości.

Za brak działania.

Za brak odpowiedzi.

Odpowiedzialność niezawiniona

Kościół naucza również czegoś głęboko ludzkiego i wyważonego: nie każda odpowiedzialność niesie ten sam stopień winy.

Pełna wolność może być ograniczona przez niewiedzę nie do pokonania, poważny strach, przymus, chorobę lub uwarunkowania psychiczne.

Moralność katolicka nigdy nie była uproszczona.

Bóg doskonale zna ludzkie serce.

Osądza nie tylko czyny zewnętrzne, ale również intencję, wolność i okoliczności.

Jednak ta prawda nigdy nie może stać się wymówką do relatywizowania grzechu.

Dzisiaj istnieje niebezpieczna tendencja do zamieniania każdej winy w traumę, a każdej odpowiedzialności w mentalność ofiary.

Ewangelia leczy rany, tak — ale także wzywa do nawrócenia.

Niebezpieczeństwo życia według „co powiedzą inni”

Jednym z największych wrogów odpowiedzialności jest niewola opinii publicznej.

Wiele osób wie, co jest właściwe, ale nie robi tego z lęku przed odrzuceniem.

Chrześcijanin jest powołany do życia według prawdy, a nie według aplauzu.

Męczennicy nie umierali dla popularności.

Święci nie zmieniali prawdy, by przypadobać się światu.

Sam Chrystus został odrzucony właśnie dlatego, że mówił prawdę.

Dzisiaj trzeba odzyskać odwagę moralną.

Wychowywać dzieci w wierze.

Bronić ludzkiej godności.

Odpowiedzialność: wielki cichy egzamin naszej duszy w społeczeństwie, które przestało odpowiadać | 9

Mówić prawdę.

Nie uczestniczyć w niesprawiedliwości, nawet jeśli jest legalna lub popularna.

---

c) Odpowiedzialność wspólna: wszyscy budujemy albo niszczymy społeczeństwo

Wiara katolicka nigdy nie nauczała egoistycznego indywidualizmu. Człowiek nie żyje w izolacji.

Jesteśmy także odpowiedzialni za dobro wspólne.

Katolicka nauka społeczna nieustannie podkreśla tę rzeczywistość: każde zdrowe społeczeństwo potrzebuje odpowiedzialnych obywateli.

Dobro wspólne nie powstaje spontanicznie.

Musi być budowane.

Szpital, szkoła, sprawiedliwy system sądowniczy czy pokojowe współistnienie istnieją tylko wtedy, gdy miliony ludzi wypełniają konkretne obowiązki.

Odpowiedzialność wspólna oznacza zrozumienie, że moje czyny wpływają na innych.

Grzech społeczny

Chociaż grzech jest zawsze osobisty, istnieją także struktury grzechu.

Całe systemy mogą normalizować niesprawiedliwość.

Święty Jan Paweł II wielokrotnie mówił o tych strukturach społecznych sprzyjających złu:

- korupcja;
- manipulacja medialna;
- wyzysk ekonomiczny;
- kultura śmierci;
- banalizacja seksualności;
- ideologie antyludzkie.

Kiedy społeczeństwo przestaje odróżniać dobro od zła, staje się moralnie chore.

Odpowiedzialni za dobro wspólne

Ci, którzy posiadają władzę, niosą jeszcze większą odpowiedzialność.

Rządy.

Sędziowie.

Policja.

Nauczyciele.

Dziennikarze.

Kapłani.

Rodzice.

Wszyscy oni głęboko wpływają na życie innych.

Dlatego Chrystus był szczególnie surowy wobec tych, którzy dają zgorszenie:

„Kto by zgorszył jednego z tych małych... temu byłoby lepiej zawiesić kamień młyński u szyi.”

— Mateusza 18,6

Zgorszenie nie oznacza po prostu „zrobienia czegoś szokującego”. W teologii moralnej zgorszyć oznacza doprowadzić drugiego człowieka do grzechu.

A dziś zgorszenie niemal stało się przemysłem kulturowym.

Seriale telewizyjne.

Reklama.

Influencerzy.

Muzyka.

Polityka.

Wszystko wydaje się nieustannie popychać ku banalizacji zła.

---

d) Współudział w złu: kiedy sami nie czynimy zła... ale pomagamy, by się wydarzyło

To jeden z najważniejszych i najmniej rozumianych tematów współczesnej moralności katolickiej.

Wiele osób myśli:

„Ja nie zrobiłem nic złego.”

Ale pytanie moralne brzmi również:

„Czy pomogłeś komuś innemu to zrobić?”

Formalny współudział w złu

Istnieje wtedy, gdy ktoś dobrowolnie współpracuje z grzechem drugiej osoby, dzieląc tę samą intencję.

Tutaj odpowiedzialność moralna jest poważna.

Współczesne przykłady mogą obejmować:

- świadome promowanie niesprawiedliwości;
- aktywne ułatwianie aborcji;
- manipulowanie informacjami w celu zniszczenia reputacji innych;
- celowe uczestnictwo w korupcji;
- rozpowszechnianie kłamstw ze świadomością, że są fałszywe.

Formalny współudział oznacza wewnętrzną zgodę na zło.

Materialny współudział w złu

Występuje wtedy, gdy istnieje pewna zewnętrzna współpraca, ale bez podzielenia grzesznej intencji.

Teologia moralna głęboko badała takie sytuacje, ponieważ współczesne życie stawia skomplikowane przypadki.

Na przykład:

- zawody z dylematami etycznymi;
- niesprawiedliwe systemy ekonomiczne;
- presje zawodowe;
- niejednoznaczne sytuacje polityczne.

W takich przypadkach trzeba dokładnie analizować:

- stopień współpracy;

- bliskość wobec zła;
- rzeczywistą wolność;
- możliwe alternatywy;
- wywołane zgorzenie.

Chrześcijańskie sumienie nie może być wygodne ani powierzchowne.

Wielki współczesny problem: „Tylko wykonywałem rozkazy”

Historia pokazuje straszliwe niebezpieczeństwo wyrzeczenia się osobistej odpowiedzialności moralnej.

Wiele z najgorszych zbrodni XX wieku zostało popełnionych przez ludzi, którzy po prostu byli posłuszni systemom.

Sumienia nigdy nie można całkowicie uciszyć.

Chrześcijanin nie może usprawiedliwiać każdego czynu mówiąc:

„Wszyscy tak robią.”

„To legalne.”

„To moja praca.”

Prawo ludzkie nie zawsze zgadza się z prawem moralnym.

---

e) Subiektywizm: kiedy człowiek staje się

własnym bogiem

Dochodzimy być może do samego centrum współczesnego kryzysu.

Subiektywizm praktycznie twierdzi, że dobro i zło zależą od tego, co każdy człowiek myśli lub czuje.

„Dla ciebie to może być złe.”

„Moja prawda.”

„Ważne, żebym czuł się ze sobą dobrze.”

„Dopóki nikogo nie krzywdzę...”

Ale taka mentalność niszczy obiektywną moralność.

Wiara katolicka naucza czegoś całkowicie odmiennego:

1. Rzeczy są takie, jakie są

Prawda nie zmienia się wraz z opiniami.

Morderstwo nie staje się dobre dlatego, że ktoś je aprobuje.

Kłamstwo nie przestaje być kłamstwem dlatego, że jest użyteczne.

Cudzołóstwo nie przestaje niszczyć dlatego, że społeczeństwo je normalizuje.

---

2. Moja opinia nadal ma znaczenie

Ludzkie sumienie posiada ogromną godność.

Kościół nigdy nie nauczał ślepego i irracjonalnego posłuszeństwa.

Człowiek powinien formować swoje sumienie.

Powinien reflektować.

Powinien szczerze szukać prawdy.

---

3. Rzeczywistość jest ważniejsza niż moja opinia

Tutaj znajduje się katolicka równowaga.

Sumienie nie tworzy prawdy.

Ono ją odkrywa.

Człowiek nie wymyśla dobra i zła.

On je rozpoznaje.

Dlatego źle uformowane sumienie może popełniać poważne błędy.

Subiektywizm i współczesna kultura

Dzisiaj subiektywizm przenika niemal wszystko:

- moralność seksualną;
- politykę;
- edukację;
- relacje międzyludzkie;
- media społecznościowe;
- tożsamość osobistą.

Emocje zastąpiły prawdę.

Ale społeczeństwo bez prawdy ostatecznie się rozpada.

Bo jeśli każdy człowiek arbitralnie decyduje, co jest dobre lub złe, znika wspólny fundament

moralny.

A wtedy przychodzi chaos.

Chrystus: ostateczna odpowiedź na relatywizm

Jezus nigdy nie powiedział:

„Mam swoją prawdę.”

Powiedział:

„Ja jestem drogą, prawdą i życiem.”

— Jana 14,6

Chrystus nie jest po prostu kolejną opinią duchową.

Jest Wcieloną Prawdą.

I tylko przez Niego można właściwie zrozumieć ludzką wolność.

Wolność nie polega na robieniu wszystkiego, co się chce.

Polega na zdolności wybierania dobra.

Odpowiedzialność i świętość: zapomniana droga

Wielu ludzi wyobraża sobie świętość jako coś nadzwyczajnego, zarezerwowanego dla klasztorów albo wielkich mistyków.

Ale wielka część codziennej świętości polega po prostu na byciu odpowiedzialnym.

Wypełniać swój obowiązek.

Być uczciwym.

Troszczyć się o rodzinę.

Dobrze pracować.

Mówić prawdę.

Przyjmować konsekwencje.

Prosić o przebaczenie.

Poprawiać się.

Zaczynać od nowa.

Święci byli głęboko odpowiedzialni, ponieważ rozumieli, że całe życie jest odpowiedzią daną Bogu.

Jak dziś żyć prawdziwą chrześcijańską odpowiedzialnością

1. Formować sumienie

Nie wystarczy jedynie czuć.

Trzeba studiować wiarę.

Czytać Ewangelię.

Poznawać Katechizm.

Szukać kierownictwa duchowego.

2. Odzyskać poczucie obowiązku

Nie wszystko zależy od emocji.

Są rzeczy, które trzeba zrobić, nawet gdy są trudne.

3. Przyjmować własne błędy bez wymówek

Pokora zaczyna się wtedy, gdy przestajemy nieustannie usprawiedliwiać nasze grzechy.

4. Myśleć o dobru wspólnym

Chrześcijanin nie żyje tylko dla siebie.

5. Badać nasz współdział w złą

Co promujemy?

Co konsumujemy?

Co rozpowszechniamy?

Co wspieramy finansowo?

6. Odrzucić subiektywizm

Prawda nie rodzi się z moich upodobań.

Muszę dostosować swoje życie do Bożej prawdy.

Odpowiedzialność jako droga do prawdziwej wolności

Paradoksalnie współczesny człowiek uważa, że odpowiedzialność ogranicza wolność. Tymczasem jest dokładnie odwrotnie.

Nieodpowiedzialność zniewala.

Grzech zniewala.

Kłamstwo zniewala.

Powierzchnowość zniewala.

Tylko człowiek, który uczy się odpowiadać przed Bogiem, osiąga prawdziwą wewnętrzną wolność.

Ponieważ odpowiedzialność dojrzewa duszę.

Czyni ją silną.

Czyni ją godną zaufania.

Czyni ją zdolną do prawdziwej miłości.

Zakończenie: Bóg zażąda od nas odpowiedzi... ale da nam także łaskę

Chrześcijańska odpowiedzialność nie powinna być przeżywana w neurotycznym lęku, lecz z nadzieją i powagą.

Tak, pewnego dnia odpowiemy przed Bogiem.

Ale równie prawdziwe jest to, że Bóg nigdy nie opuszcza człowieka w tym zadaniu.

Łaska istnieje.

Miłosierdzie istnieje.

Nawrócenie jest zawsze możliwe.

Problemem nie jest upadek.

Problemem jest odmowa odpowiedzi.

Być może wielką tragedią współczesnego świata nie jest sam grzech, lecz to, że przestano nazywać grzech grzechem.

A kiedy znika odpowiedzialność, znika również możliwość nawrócenia.

Dlatego dziś bardziej niż kiedykolwiek potrzebujemy mężczyzn i kobiet zdolnych żyć z prawym sumieniem, moralną odwagą i wiernością prawdzie.

Ludzi, którzy nie chowają się za wymówkami.

Ludzi, którzy rozumieją, że każda wolność jest jednocześnie darem... i misją.

Ponieważ na końcu naszego życia nie zostaniemy zapytani o to, jak wielki sukces osiągnęliśmy, ilu zgromadziliśmy obserwujących ani ile społecznej aprobaty zdobyliśmy.

Zostaniemy zapytani o coś znacznie głębszego:

Co zrobiłeś z wolnością, którą Bóg ci powierzył?